

рівня загального добробуту населення; зростання показників продуктивності праці внаслідок використання праці досвідчених працівників; зростання доходної частини бюджету через відрахування з заробітної плати працюючих пенсіонерів і т.д. Однак слід враховувати, що всі вищезазначені заходи слід реалізовувати за принципом системності, а також чітко корелювати їх обсяги з наявною ресурсною базою країни та загальними тенденціями економічного розвитку.

Джерела

1. Макстон Г., Рандерс Й. У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату / ГремМакстон, ЙоргенРандерс. – Київ: Пабулум, 2017. – 320с.
2. Приятельчук О.А. Скандинавський регіон світового господарства: Феномен соціалізації економіки. Монографія / О.А.Приятельчук. – К.: ВАДЕКС, 2019. – 416с.
3. Acemoglu D., Johnson S. Disease and development: The effect of life expectancy on economic growth: working paper. – Cambridge, MA, 2006.

Рішко Людмила Миколаївна
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЛІБЕРАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ В ПОЛІТИЧНІЙ КУЛЬТУРІ США

Стаття присвячена дослідженню політичної культури американського суспільства та основних засад її функціонування. Аналіз політичної культури надає можливість виокремити особливості поведінки суспільства та влади, а також визначити закономірності їх взаємодії. В даній статті досліджено процес формування політичної культури американського суспільства, історичні передумови її становлення та вплив сучасних реалій на реорганізацію політичних орієнтацій та світогляду громадян. Ключові слова: політична культура, влада, суспільство, політичні орієнтації, демократія, політичні цінності.

Політичні орієнтації, ставлення до влади та участь в суспільно-політичному житті – все це зумовлено певним типом політичної культури громадян. Умовою її формування є включення суспільства в політичний процес, громадянська активність, взаємодія з владою. Проблематика політичної культури дедалі частіше стає предметом наукових досліджень, як одна із головних умов формування демократичного суспільства.

В сучасній політичній науці існує безліч підходів до визначення поняття політичної культури. Кожен дослідник окреслює певні окремі компоненти та рівні цього суспільного феномену, характеризуючи його з огляду на сферу впливу. Значні розбіжності в описі даного явища пояснюються недостатнім вивченням і складністю його функціонування в суспільній системі.

Якщо народам Європи для формування національної самосвідомості, ідентичності і форм управління знадобились століття, то для американців достатньо було двох поколінь. Велике значення мало те, що цей процес відбувався на великому континенті. Протягом менше ніж 75 років 13 колоній на атлантичному узбережжі перетворились на державу [18, с. 483].

Американська нація не знала традицій, спогадів про минуле. Це все замінили розповіді тих людей, які іммігрували з інших країн. А. Токвіль зазначав, що американська цивілізація стала результатом двох протилежних елементів, які в інших країнах знаходились у протиставі: духа релігії та духа свободи [4, с. 54].

Вже за часів колонізації Америки відбувалось формування основних засад американської культури. Якщо в цей період на території Європи панував феодальний лад, то на території Америки народ прагнув волі від феодалів та незалежності у використанні власних земель. Американський погляд характеризувався наступними елементами:

- свобода – більшість людей вірять у право бути вільними, і це буде тривати доти, доки чужі права не будуть знехтувані;
- рівність – рівні можливості для кожного;
- демократія – виборні чиновники є підзвітними народу;
- індивідуалізм – права людини оцінюються вище ніж права держави, заохочення індивідуальної ініціативи;
- націоналізм – американці пишаються минулим своєї країни, не дивлячись на деяку недовіру урядові.

В основі американської мрії лежить віра у право на власність та конкуренцію на відкритих ринках, за якої відбувається найменше втручання уряду [13].

Класичний лібералізм, який стверджує гідність особистості та її здатність контролювати власну долю, є центральним для американської політичної культури. Він походить від мислителів Просвітництва, які виступали проти Європейського феодалізму: Джон Локк, Адам Сміт, Жан-Жак Руссо. Американці вважають, що жодна людина не є кращою за всіх. Особливо коли це стосується правової рівності – кожен є рівний перед законом. Рівність можливостей в економічній сфері передбачає можливість кожного отримати якісну освіту, ризикувати, інвестувати, докладати зусилля, щоб збільшити власні доходи. На скільки ця

рівність фіксованає суперечливим питанням, яке на сучасному етапі американці відчувають на власному досвіді. Щодо рівності результатів, то за даними статистичного дослідження 30% населення вважають, що американський уряд повинен нести відповідальність за те, щоб зрівнювати дохід між населенням [15].

Ліберальний принцип відділення церкви від держави пояснюється багаторічним переслідуванням релігійних меншин протягом періоду колоніалізму, що стало перешкодою встановлення державної релігії. Але попри це американці є віруючими людьми, і це саме завдяки можливості вибору релігії.

У книзі «Американський федералізм: погляд зі штатів» американський дослідник Даніель Елазаробгрунтує поширення трьох субкультур в США міграційними моделями іммігрантів, які оселилися і поширилися по всій країні зі Сходу на Західне узбережжя. Ці поселенці мали чіткі політичні та релігійні цінності, які впливали на їхні переконання щодо ролі влади, необхідності участі громадян в демократичному процесі та ролі політичних партій. Він виокремлює три типи політичної культури, які функціонують в США: моралістична, індивідуалістична та традиціоналістична [13, с. 33].

Моралістична політична культура передбачає, що уряд є засобом для покращення добробуту суспільства. Громадяни з даним типом політичної культури очікують, що політичні чиновники будуть чесними у стосунках з іншими, ставитимуть інтереси суспільства вище за власні, політика сприймається позитивно, не затьмарена корупцією. Вони підтримують розширену роль уряду. Суспільство вважає, що уряд повинен виділяти кошти менш забезпеченим людям, виступати за нові програми, які принесуть користь.

Дана політична культура розвивалась серед пуритан у верхній Новій Англії. Через кілька поколінь ці поселенці рушили на Захід і поширилися по верхівці США до Великих озер. У середині 1800-х років до цієї групи приєдналися переселенці з Скандинавії та Північної Європи. Держави, які ототожнюються з цим типом політичної культури прагнуть більшого залучення громадян в політичне життя. За типологією Д.Елазара, народи з моралістичною політичною культурою багато часу присвячують політичному життю країни та виборчим процесам. На думку науковця, громадяни в моралістичних культурах більш заохочують того чиновника, який заслужено отримує посаду при владі, ніж того, хто її отримує як бонус від партії. Виборці хочуть щоб політичні кандидати змагалися, незалежно від їх партійної орієнтації.

Суспільство з індивідуалістичною політичною культурою розглядає уряд, як механізм вирішення питань, що мають значення для окремих громадян та задля досягнення їх цілей. Люди в цій культурі взаємодіють з владою як із ринком. Вони сподіваються, що уряд дає товари та послуги, які вони вважають важливими, а державні чиновники, які їх надають, сподіваються отримати компенсацію за свої зусилля. Основна увага приділяється індивідуальним потребам громадянина, а не служінню громаді. На думку Д. Елазара, даний тип політичної культури виник в США з непуританської Англії та Німеччини. Перші поселення були Середньоатлантичному регіоні Нью-Йорка, Пенсильванії та Нью-Джерсі і розповсюджувалась на середню частину США [13, с. 111].

Люди з цим типом політичної культури мотивовані займатись політичною діяльністю лише у тому випадку, якщо вони мають особистий інтерес від цієї діяльності. Внаслідок цих особистих мотивацій, громадяни з даним типом політичної культури будуть більш толерантними до корупції в державних установах, внаслідок чого політика не сприймається як шляхетна професія. Дана політична культура не прагне знайти кандидата з найкращими ідеями. Виборці віддають перевагу тим кандидатам, які належать до однієї партії. Отже, виборці не звертають увагу на особисті якості кандидата, його ідеї та прагнення, менш толерантні до сторонніх кандидатів.

Традиціоналістична політична культура вважає, що уряд необхідний для підтримання існуючого політичного ладу. До політичної влади належить лише еліта, нова державна політика буде просуватись лише в тому випадку, якщо вони будуть визнані владною верхівкою. Даний тип політичної культури асоціюється з південною частиною Сполучених Штатів, де вона розвивалась у верхніх районах Вірджинії та Кентуккі, перш ніж поширилась на глибокий Південь та Південний Захід. Традиціоналістична політична культура вірить у важливість окремого громадянина.

Коли виборні чиновники не звертають відповідної уваги державній політиці, ті суспільства, які перебувають на соціально-економічних межах можуть зазнати бідності та всеохоплюючих проблем зі здоров'ям. За традиціоналістичної політичної культури партійна конкуренція, як правило, відбувається між фракціями в межах однієї домінуючої партії. Участь в політичному житті передбачається лише для висококваліфікованих спеціалістів, звичайні громадяни не приймають участь в політичному житті, це привілеї окремих осіб.

На сучасному етапі політична культура американського суспільства базується на постіндустріальному, високомобільному суспільстві, де люди свідомо обирають місце проживання. Основним принципом нової політичної культури є те, що економічна сфера, яка раніше була центром виникнення конфліктів зараз є не єдиним джерелом проблем. Ця нова політична культура також цінує інше почуття спільності ніж традиційні політичні культури, засновані на міцних зв'язках між родинами та

друзями. На відміну від традиційної політичної культури, американці сучасного типу політичної культури не цінують непрофесійний патріотизм, та вільну віру у чесноти ринкової економіки. Більш слабкі родинні стосунки та громадські зв'язки створюють меншу винятковість та дозволяють отримати більше індивідуалізму в інклюзивному середовищі. Нова політична культура характеризується високим рівнем освіти, низькою прихильністю до релігії та толерантністю до нетрадиційного способу життя.

Різноманітність та наявність постіндустріального сектору високих технологій є важливими характеристиками міст із сучасною політичною культурою. Певні зміни в цих факторах можуть створювати різні політичні культури в різних містах. У Флориді, наприклад, виокремлюють чотири типи політичних культур, які базують на їхньому рівні традиціоналізму. Класичні громади соціального плану – це традиційні міста з високою політичною участю громадян, сильною релігійністю але низьким економічним розвитком. Організаційні вікові громади – це громади, які зазнали сильного удару від занепаду промислової економіки через брак інновацій. Нердистани – це високотехнологічні громади, які мають низьку політичну участь та громадську активність. Кожен із цих типів громад по-різному відноситься до влади, приймає участь у політичному житті та має власні сподівання [15].

Не зважаючи на те, що політична культура США залишилась відносно стабільною, з часом зміни відбуваються внаслідок трансформації досвіду. Ключові події, такі як громадянська війна, Перша світова війна, Друга світова війна, Велика депресія, війна у В'єтнамі, рух за громадянські права та теракт 11 вересня, вплинули на політичний світогляд американських громадян, особливо молоді, політичні цінності та позиції яких є менш усталеними. Американці схильні вважати, що той хто хоче бути першим може стати таким, якщо буде наполегливо працювати. Політична культура американського суспільства знайшла своє відображення у функціонуванні владних інститутів, владних орієнтаціях та особливостях лідерів. Важливу роль тут відіграють особистісні якості політичного діяча, які характеризують його, як талановитого бізнесмена, оратора, дипломата. До основних цінностей американців можна віднести свободу, рівність, справедливість та людяність. Тут існує думка про необмеженість людських можливостей, які можна реалізувати саме в США. Американська політична культура базується на любові до своєї країни, поваги до її символів та принципів.

Джерела

1. Алмонд Г., Верба С. Громадянська культура М.: Думка, 1997. 600 с.
2. Ануфрієв О.М. Етнорегіональне буття тунгусів, як умоваспівіснування народів в поліетнічному середовищі. К.:Знання, 1999. 75с.
3. Баталов Е.Я. Политическая культура: понятие и феномен. М., 1990. Ч2. 300 с.
4. Баталов Е. Я. Политическая культура американского общества. М., 1997. 252 с.
5. Баталов Е. Я. Русская идея и американская мечта. М., 2001. 69 с.
6. Бебик В.М. Наша політична культура. *Політологічне читання*. 1992. №1. С. 11-37.
7. Беловецька Л. Е. Американські цінності культурного різноманіття як ключ до досягнення гармонії суспільства. *Духовні особистості: методологія і практика*. Випуск 2 (83). С. 18-21.
8. Буцєвицький В.С. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення. *Нова політика*. 1999. №1. С.15-51.
9. Владикова Ю. Культура и политическая культура. Философия и политика в современном мире. М.: Наука, 1989. 256 с.
10. Вятр С. Політична культура в Середній Європі. №9. URL :<http://www.ji.lviv.ua/n9texts/wiatr.htm>.
11. Паславський І. Вибори в США: позиціонування та прорахунки ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. Випуск 16. С. 191-199.
12. American political culture. URL :<http://www.ushistory.org/gov/4a.asp>
13. Elazar D. American federalism: A view from the States. LA. :HarpercollinsCollegeDi, 1984. 270 p.
14. Explaining Policy differences Using Political Culture. URL :<https://www.wtamu.edu/~jrausch/polcul.html>
15. Leckrone W. Stateculture. URL : <https://theamericanpartnership.com/tag/elazars-political-culture/>
16. Politicalculture. URL : http://www.socialstudieshelp.com/APGOV_Political+culture.htm
17. ShapingAmericanculture. URL : https://dlc.dcccd.edu/ADA/USGov/ADA_USGOVT_2305_L02-4_vXfK5KVgX.pdf
18. Wilson R. Americanpoliticalcultureincomparativeperspective. Oxford. : Blackwell Publisher, 1997. P. 483-502.

Дрозд Андрей Игоревич

Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО»

Научный руководитель: Комоцкая Ирина Алексеевна, кандидат юридических наук, доцент

Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО»

ФОРМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА ЗА ИСПОЛНЕНИЕМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ТРУДЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В статье на основе изучения вопросов правоприменительной практики, нормативных правовых актов рассмотрены формы и направления прокурорского надзора за соблюдением трудового законодательства. Сформулированы отдельные направления развития законодательства по теме исследования, а также рекомендации по совершенствованию надзорно-контрольной деятельности уполномоченных органов. Ключевые слова: прокурорский надзор; надзор и контроль за соблюдением законодательства о труде; ответственность; нарушения законодательства; право на труд; права и законные интересы работников; охрана труда; соблюдение законодательства о труде.